

Ребенок Вадим<https://orcid.org/0000-0002-2943-9725>

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: vadmix2016@gmail.com

Торубара Олексій<https://orcid.org/0000-0001-8350-7883>

Доктор педагогічних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
професійної освіти та технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: torubara1962@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті встановлено, що інноваційні технології на заняттях фахових дисциплін у закладах вищої освіти дають змогу майбутнім викладачам інтенсифікувати освітній процес і підвищити його ефективність за рахунок можливості опрацювання значного обсягу навчального матеріалу.

Проаналізовано особливості професійної підготовки майбутніх викладачів щодо використання інноваційних технологій, які спонукають їх до самостійної роботи під час вивчення освітніх компонентів за фахом та умови для розвитку творчих здібностей особистості, які особливо важливі для студентів. Доведено, що процес трансформації вищої освіти передбачає детальний аналіз набутого досвіду поколінь й адаптацію його до нових, інноваційних, перспективних технологій навчання з метою їх подальшої позитивної синергії. Впровадження стратегічних завдань щодо удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців зумовлено змінами у структурі системи освіти й науки України та необхідністю її інтеграції до світового освітнього простору.

В освітньому процесі застосування інноваційних технологій дає можливість майбутнім викладачам професійної підготовки до ґрунтовного засвоєння навчального матеріалу на заняттях фахових дисциплін. У навчальній практиці інноваційні технології в більшості випадків застосовують як допоміжний засіб у комплексі з іншими засобами, що значно інтенсифікує освітній процес.

Мета роботи – розкрити та обґрунтувати методологічні підходи у професійній підготовці майбутніх викладачів фахових дисциплін засобами інноваційних технологій у закладах вищої освіти.

Методологічною основою є дидактичні підходи, що моделюють процес формування готовності майбутнього викладача фахових дисциплін у процесі використання інноваційних технологій на заняттях освітніх компонентів. Аналіз історіографічних джерел та наукових публікацій.

Наукова новизна визначено та обґрунтовано процес професійної підготовки майбутніх викладачів у процесі використання інноваційних технологій на заняттях фахових дисциплін та розкрито елементи професійної складової, що підвищують мотивацію й пізнавальну активність й покращують індивідуалізацію, диференціацію студентів в освітньому процесі ЗВО.

Ключові слова: професійна підготовка, фахові дисципліни, цифрові технології, система освіти, психологічна діяльність.

Постановка проблеми дослідження. Модернізація вищої освіти зумовлена глибинними змінами у системі й структурі освіти України та необхідністю її інтеграції до європейського та світового освітніх просторів. Реалізація цього стратегічного завдання супроводжується детальним аналізом наявного досвіду поколінь й адаптацією його до нових, інноваційних, перспективних технологій навчання з метою їх подальшої позитивної синергії. Оскільки інтеграційним стрижнем системи освіти є її якість, то підвищення якості фахової підготовки майбутніх викладачів професійної освіти – це педагогічна проблема, без розв'язання якої неможливо уявити висококваліфікованого фахівця в сучасних умовах ринку праці. Сучасні майбутні викладачі професійної підготовки повинні не тільки володіти знаннями в сфері інноваційних технологій, але і бути фахівцями щодо їх застосування у своїй професійній діяльності.

Заклади освіти покликані формувати сильну особистість, здатну успішно розв'язувати актуальні соціальні проблеми, спроможну протистояти споживацькій ідеології. Глобалізація й трансформаційні процеси та неперервна інформаційна змінність зумовлюють уведення людини до дуже складної системи суспільних відносин, вимагають від неї здатності до нестандартних і швидких рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання інноваційних технологій у навчальній діяльності досліджували: І. Гевко, І. Горбунова, М. Жалдак, В. Ізвозчнков, М. Кадемія, Л. Коношевський, В. Ляудіс, Л. Макаренко, С. Панюкова, В. Ребенко, В. Сидоренко, А. Смірнов, О. Співаковський, В. Сумський, Г. Тарасенко, О. Торубара, С. Ткачук, Т. Чепракова, Ю. Шапран. Методологічні аспекти професійної підготовки викладачів досліджували С. Вітвицька, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, В. Кононенко, В. Краєвський, І. Смолюк, Г. Тарасенко.

Мета роботи – розкрити та обґрунтувати методологічні підходи у професійній підготовці майбутніх викладачів фахових дисциплін засобами інноваційних технологій у закладах вищої освіти.

Методологічною основою є дидактичні підходи, що моделюють процес формування готовності майбутнього викладача фахових дисциплін у процесі використання інноваційних технологій на заняттях освітніх компонентів. Аналіз історіографічних джерел та наукових публікацій.

Наукова новизна визначено та обґрунтовано процес професійної підготовки майбутніх викладачів у процесі використання інноваційних технологій на заняттях фахових дисциплін та розкрито елементи професійної складової, що підвищують мотивацію й пізнавальну активність й покращують індивідуалізацію, диференціацію студентів в освітньому процесі ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасних умовах на першій план виходить пошук шляхів і засобів формування інформаційної культури викладачів та студентів, умінням використовувати інноваційні технології на заняттях фахових дисциплін у закладі вищої освіти. Саме застосування даних технологій у фаховій підготовці допоможе відповідати сучасним світовим стандартам професійного розвитку майбутньої професійної освіти в умовах інформаційно-освітнього простору.

Л. Тархан зазначає, що упровадження інноваційних технологій у зміст підготовки майбутніх викладачів професійної підготовки, сприятиме формуванню дидактичної компетентності. З метою забезпечення компетентісно-діяльнісного характеру підготовки студентів вона, вважає доцільним: створення системи інтегрованих знань та формування умінь використовувати їх на практиці; впровадження якісно нових технологій навчання із застосуванням комп'ютерних технологій на основі міждисциплінарних зв'язків з урахуванням інформаційної та педагогічної компонент, які спрямованих на прояв здобувачами освіти здібностей у сучасному інформаційному просторі [3].

Сутність поняття інновації в освіті тлумачиться в Енциклопедичному словнику «Освіта дорослих» за редакцією В. Кременя як «процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [2].

Л. Козак зазначає, що інноватика є міждисциплінарною галуззю професійної педагогіки, яка уможливило діалог, взаємодію та взаємозбагачення різних методологій у дослідженні інновацій в освіті. Вона розкриває глибинні процеси створення, оволодіння і застосування нових освітніх концепцій, теорій, систем, технологій, яким властиві особливості, пов'язані з діями суб'єктів педагогічної взаємодії. У сучасний період розвитку педагогічної інноватики особливого значення набувають проблеми формування здатності освітян до саморозвитку й інновацій у різних видах професійної діяльності. Особливої уваги потребують нові умови освіти майбутніх викладачів, їх вплив на розвиток у них інноваційних якостей, професійного самоздійснення, отриманих компетенцій [1].

О. Дубасенюк наголошує, що наявний зв'язок між інноваціями у педагогіці та суспільними процесами у світі, візирець глобалізації й інтеграції. Вона зазначає, що «інновації в освіті є законо-мірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті. Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширювати інноваційне поле освітнього середовища в освітньому закладі, регіоні. Як системне утворення інновація характеризується інтегральними якістьми: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційне середовище» [6].

Педагогічні інновації передбачають якісні зміни в освітньому процесі студентів у ЗВО, зокрема, спеціальні психологічні: налагодження мікроклімату в освітньому середовищі та формування високого рівня культури відносин між суб'єктами освітнього процесу. Інновації організаційно-управлінського типу забезпечують запровадження сучасних форм і методів управління, сприяють подоланню стереотипів консервативного стилю керівництва, формують нові партнерські відносини. Поширення інновацій системно-методологічного рівня запроваджуються у межах загальної системи. Локально-технологічний рівень інновацій передбачає апробацію особистісно орієнтованих інноваційних методів, систем на окремих об'єктах освіти.

Радикальні інновації – це ті, що запроваджуються на основі кардинально нових засобів. Модифікаційні інновації спрямовані на удосконалення змісту, форм і методів освітнього процесу у ЗВО, організаційно-управлінських аспектів усієї системи освіти. Комбінаторні інновації передбачають осучаснення освітніх та педагогічних традицій, що адаптовані до нового соціокультурного середовища.

Становлення інноваційних технологій відбувається на міждисциплінарній сфері досліджень, що формується з філософії, психології, соціології, теорії управління, економіки та культурології. У системі освіти розрізняють два типи інноваційних феноменів: педагогічну інноватику й інноваційне навчання.

У процесі інноваційної освіти студентів важливо оволодіти спроможністю проникнути у суть досліджуваного предмета, а також усвідомити його значення і вагомість; опанувати методологію пізнання об'єктивної та суб'єктивної реальності й оволодіти умінням самостійно дійти до істини.

Сутність реалізації інноваційних підходів в освіті передбачає не лише конструювання інноваційних дидактичних властивостей освітнього процесу, але й формування в майбутніх викладачів системного пізнання об'єктивних процесів та умотивованого особистісного сенсу, що спрямований на духовне, моральне сприйняття дійсності [8].

Інтеграція вищої освіти України до загальноєвропейського освітнього простору пов'язана з проблемами, що передбачають реформування системи професійної освіти відповідно до міжнародних вимог. Одним із способів реалізації підвищених вимог до професійних якостей майбутніх фахівців є інтенсифікація процесу професійної підготовки; створення і забезпечення умов для синергії, об'єктивного взаємодоповнення денної та дистанційної форм навчання [5].

Доцільно виокремити такі дидактичні принципи, що мають універсальний характер:

1. Принцип діяльності. Діяльнісна сторона освіти має превалювати над інформаційною. Це означає, що зміст освіти вибудовується навколо основних видів діяльності студента, а організація процесів навчання ґрунтується на рефлексії: майбутні викладачі навчаються з власного досвіду та результатів своєї навчальної діяльності.

2. Принцип дружнього середовища, спрямованого на підтримку. Можливість здійснення певних комунікацій в Інтернеті, що дає можливість подолати психологічні бар'єри й у підсумку сприятиме розширенню можливостей студентів в інноваційній сфері.

3. Принцип особистісно-опосередкованої взаємодії. Переваги технології електронного навчання найбільш ефективно розкриваються у моделях змішаного навчання (Blended learning), де обов'язковим складником є безпосереднє спілкування здобувачів освіти з тьютором. Тільки у ході безпосереднього спілкування можна спостерігати динаміку зміни потреб студента й траєкторію його розвитку; здійснювати вирішення нестандартних ситуацій та експертизу творчих результатів діяльності, що сприятиме розвитку креативних, комунікативних та рефлексивних здібностей студентів.

4. Принцип відкритості комунікативного простору. Організація освітнього процесу за допомогою інтерактивних та оперативних занять, що реалізуються шляхом використання комп'ютерних телекомунікацій, сприяє відкритості комунікацій з точки зору доступності створюваного студентами освітнього продукту. Застосування різноманітних засобів: графіки, анімації, звуку та кольору, спеціальних ефектів, гіпертексту, що дає можливість викладачеві виявити і розвивати у студентів індивідуальний творчий підхід.

5. Принцип індивідуального підходу. В умовах суттєвого збільшення обсягу інформації завданням студента стає не запам'ятовування, а добір, конструювання особистісно зорієнтованого змісту, відповідно до індивідуальних потреб кожного, що характерно для розвивального підходу в освіті [4].

Система методологічних підходів з інноваційної сфери професійної освіти розкриває: компетентнісний – передбачає формування психолого-педагогічних знань та вмінь; діяльнісний – професійний розвиток майбутніх фахівців у різних сферах діяльності; особистісно зорієнтований – забезпечує орієнтацію на особистісні потреби майбутніх викладачів професійної підготовки з урахуванням зовнішніх чинників трансформації суспільства; акмеологічний – сприяє самореалізації, саморефлексії, самокорекції майбутніх викладачів професійної освіти у процесі психолого-педагогічної підготовки; аксіологічний – спрямований на диверсифікацію системи психолого-педагогічних цінностей; системний – дає підстави тлумачити психолого-педагогічну підготовку студентів професійного навчання як відкриту систему.

Застосування компетентнісного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної освіти й оновленню її змісту, методів і технологій.

Компетентність характеризує теоретичну та практичну підготовленість майбутнього викладача до виконання ним професійних функцій, отже визначає не лише якість діяльності, але й саму особистість суб'єкта у самостійній, відповідальній, ініціативній взаємодії з навколишнім світом. Завдяки цій властивості компетентність інтегрує професійні й особистісні якості студента, що спрямовані на опанування знань та цілеспрямоване застосування їх при прогнозуванні, плануванні та реалізації діяльності.

Діяльнісний підхід спрямований на студентів, які мають діяти, сприймати інформацію про діяльність і те, що забезпечує її здійснення, відтворювати спочатку її елементи, а потім і цілком, визначати перспективи розвитку й власний вклад у цей процес.

Особистісно зорієнтований підхід характеризує індивідуальність, самовираження, суб'єкт, суб'єктність, педагогічну підтримку. Основні принципи особистісно зорієнтованого підходу: принцип самоактуалізації, індивідуальності, суб'єктності, вибору, творчості й успіху, довіри та підтримки.

Акмеологічний підхід у сучасній системі професійної освіти полягає у забезпеченні посилення професійної мотивації, стимулювання реалізації творчого потенціалу, виявлення та застосування особистісних ресурсів для досягнення успіху у професійній діяльності майбутніх викладачів професійної підготовки.

Основне положення акмеології полягає в тому, що вершиною професіоналізму і майстерністю студента є професійна діяльність, що має провідне місце в її реалізації. Аксіологічний підхід у розв'язанні глобальних проблем вищої освіти передбачає передусім виховання гуманістичного типу особистості студента. Найважливішим критерієм гуманізації вищої освіти стають не стільки набуті знання, уміння та навички, скільки усвідомлення й прийняття кожним студентом гуманістичних ідеалів, прагнення до постійного самовдосконалення [7].

Оскільки освітній процес у закладах вищої освіти є цілісною педагогічною системою, то відповідно і управління ним передбачає реалізацію системного підходу.

Доцільно зазначити, що відповідно до системного підходу усі життєві явища трактуються, як системи, що мають певну будову та свої закони функціонування; виникає необхідність виокремлення у системі перш за все, інтеграційних, інваріантних і системотвірних зв'язків та відношень, а також дослідження й формування того, що в системі є стійким, а що – змінним, що – основним, а що – другорядним. Системний підхід характеризується такими основними принципами: цілісністю, ієрархічністю, структуризацією, множинністю та системністю. Системний підхід дає можливість студентові виокремити всебічно дослідити будь-який компонент системи окремо, проаналізувати й зіставити їх один з одним, об'єднавши в цілісну структуру. При цьому виявляються усі їх відмінності, суперечності та характеристики, перевага одних компонентів над іншими, спостерігається динаміка розвитку окремого компонента чи всієї системи в цілому.

Отже, застосування системного підходу у професійній освіті є важливою передумовою успішної реалізації процесу фахової підготовки майбутніх викладачів професійного навчання у закладах вищої освіти.

Останній принцип, за своєю сутністю, об'єднує всі інші принципи, оскільки акцентує увагу дослідника на тому, що кожен об'єкт може мати всі ознаки системи.

Принцип цілісності декларує те, що всі компоненти системи утворюють єдине ціле, тобто, всі вони підпорядковані загальним принципам, цілям і завданням. Ієрархічність – це сукупність компонентів системи, кожен з яких має певне значення та підпорядкований іншим компонентам або сам підпорядковує собі інші компоненти системи. Структуризація – це об'єднання різних компонентів системи в окремі підсистеми за певними ознаками. Кожна з таких підсистем у свою чергу може мати різні зв'язки з іншими підсистемами. Множинність передбачає застосування і використання безлічі різних моделей для опису окремого компонента чи всієї системи в цілому.

Висновки. Отже, інноваційні технології у процесі розвитку професійної освіти сприяють формуванню у майбутніх викладачів фахових дисциплін прагнення до самовдосконалення, пізнавальних здібностей, нерозривного взаємозв'язку, постійному й динамічному оновленню змісту, форм і методів навчання. На сьогодні насиченість ринку програмно-технічними засобами як загального застосування, так і спеціального дає можливість упроваджувати інноваційні технології в освітній процес закладу вищої освіти, що дозволяє істотно підвищити ефективність його окремих компонентів. Майбутні викладачі професійної підготовки мають бути підготовлені до виробничо-технологічної, організаційно-управлінської, проектно-конструкторської та науково-дослідної діяльності вони мають володіти, окрім спеціальних знань і навичок, широким кругозором, логічним мисленням, здатністю приймати оптимальні рішення та бути конкурентно здатними на сучасному ринку праці.

Перспективи подальших досліджень. Можливість удосконалення та поглиблення засобів інноваційних технологій під час формування професійних знань і вмій у майбутніх викладачів освітнього процесу на заняттях фахових дисциплін у ЗВО.

References

1. Биков В. Ю. Інформатизація загальноосвітньої і професійнотехнічної школи України: концептуальні засади і пріоритетні напрями. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. Київ, 2003. Вип. 4. С. 501–514.
Bykov, V. Yu. (2003). Informatyzatsiia zahalnoosvitnoi i profesiinotekhnichnoi shkoly Ukrainy: kontseptualni zasady i priorytetni napriamy [Informatization of general education and vocational schools in Ukraine: Conceptual foundations and priority areas]. *Profesiina osvita: pedaholika i psykholohiia – Professional education: pedagogy and psychology*. Issue 4. 501–514. [in Ukrainian].
2. Горбатюк Р. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю: автореферат дис... д-ра пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2011. 46 с.
Gorbatyuk, R. M. (2011). Teoretiko-metodichni zasady profesijnoyi pidgotovki majbutnih inzheneriv-pedagogiv komp'yuternogo profilyu [Theoretical and methodological principles of professional training of future engineers-teachers of computer profile]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Ternopil, Ukraine. 46. [in Ukrainian].
3. Кудін В. О. Освіта в інформаційному суспільстві: навч. посіб. Київ: Телепрескорпорація «Республіка», 1998. 151 с.
Kudin, V. O. (1998). Osvita v informacijnomu suspilstvi [Education in the information society]: navch. posib. Kyiv: Telepreskorporaciya «Respublika». 151. [in Ukrainian].
4. Макаренко Л. Л. Комп'ютерна грамотність: теорія і практика: монографія. Київ: Освіта України, 2008. 244 с.
Makarenko, L. L. (2008). Komp'yuterna gramotnist: teoriya i praktika [Computer literacy: theory and practice]: monografiya. Kyiv: Osvita Ukraini. 244. [in Ukrainian].
5. Обчислювальна техніка і технічні засоби навчання. П. К. Гороль, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, В. О. Подоляк; за ред. проф. Р. С. Гуревича. Вінниця: ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 1999. 324 с.
Gorol, P. K., Gurevich, R. S. (Ed.), Konoshevskij, L. L., Podolyak V. O. (1999). Obchisljuvalna tehnika i tehnicni zasobi navchannya [Computing and technical teaching aids]. Vinnytsia, Ukraine: VDPU imeni Mihajla Kocjubinskogo. 324. [in Ukrainian].

6. Сисоєва С. О. Педагогічні технології професійної підготовки фахівців: навчальний тренінг. Київ: Університет «Україна». 2007. 185 с.
Sisoyeva, S. O. (2007). *Pedagogichni tehnologiyi profesijnoyi pidgotovki fahivciv: navchalnij trening* [Pedagogical technologies of professional training of specialists: educational training]. Kyiv: Universitet «Ukrayina». 185. [in Ukrainian].
7. Черушева Г. Б., Шіпановська О. Р., Пархоменко В. В. Психологія і педагогіка: навч. посіб. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. 377 с.
Cherushcheva, G. B., Shipanovska, O. R., Parhomenko, V. V. (2012). *Psihologiya i pedagogika* [Psychology and pedagogy]: navch. posib. Kyiv: DP «Inform.-analit. agentstvo». 377. [in Ukrainian].
8. Шевченко Л. С. Використання мультимедійних технологій з метою підвищення якості навчання в учнів професійно-технічних закладів освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія*. Вінниця: ВАТ «Вінobl-друкарня», 2000. Випуск 3. С. 134–138.
Shevchenko, L. S. (2000). *Vykorystannia multymediinykh tekhnolohii z metoiu pidvyshchennia yakosti navchannia v uchniv profesiino-tekhnichnykh zakladiv osvity* [The use of multimedia technologies to improve the quality of education for students of vocational schools]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohika i psykholohiia – Scientific notes. Series: Education and Psychology*. Vinnytsia, Ukraine: VAT «Vinobl-drukarnia». Issue 3. 134–138. [in Ukrainian].

Rebenok Vadym

<https://orcid.org/0000-0002-2943-9725>

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Professional and Life Safety Protection,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: vadmix2016@gmail.com

Torubara Oleksii

<https://orcid.org/0000-0001-8350-7883>

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Director of the Educational and Research Institute
of Professional Education and Technologies,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: torybara1962@gmail.com

METHODOLOGICAL APPROACHES IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF SPECIALIZED DISCIPLINES USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES

The article establishes that innovative technologies in classes of specialized disciplines in higher education institutions allow future teachers to intensify the educational process and increase its efficiency due to the possibility of processing a significant amount of educational material. The features of the professional training of future teachers regarding the use of innovative technologies are analyzed, which encourage them to work independently when studying educational components in the specialty and the conditions for the development of creative abilities of the individual, which are especially important for students. It is proven that the process of transformation of higher education involves a detailed analysis of the acquired experience of generations and its adaptation to new, innovative, promising teaching technologies with the aim of their further positive synergy. The implementation of strategic tasks to improve the professional training of future specialists is due to changes in the structure of the education and science system of Ukraine and the need for its integration into the global educational space. In the educational process, the use of innovative technologies enables future teachers of professional training to thoroughly master the educational material in classes of professional disciplines. In educational practice, innovative technologies are most often used as an auxiliary tool in combination with other means, which significantly intensifies the educational process.

The purpose of the work is to reveal and substantiate methodological approaches in the professional training of future teachers of professional disciplines using innovative technologies in higher education institutions.

The methodological basis is didactic approaches that model the process of forming the readiness of a future teacher of professional disciplines in the process of using innovative technologies in classes of educational components. Analysis of historiographic sources and scientific publications.

The scientific novelty of the process of professional training of future teachers in the process of using innovative technologies in classes in professional disciplines has been determined and substantiated, and elements of the professional component have been identified that increase motivation and cognitive activity and improve the individualization and differentiation of students in the educational process of higher educational institutions.

Key words: professional training, professional disciplines, digital technologies, education system, psychological services.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2026

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Тамара Янченко**